

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

28 Kasım 2016

KASIM 2016 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.417 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.615 TL
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 0,82 ORANINDA ARTIŞ GÖSTERDİ.
- ✓ DOLARDAKİ ARTIŞ GIDA FİYATLARINA HENÜZ TAM OLARAK YANSIMADI.
- ✓ BİR KİŞİNİN GEÇİM MALİYETİ 1.750 TL/AY

Döviz kurundaki değişim ülke ekonomisindeki izlenmesi ve değerlendirilmesinde önemli bir veri olmaktadır. Kurdaki değişim başta fiyatlar olmak üzere birçok alanı doğrudan etkilemektedir. Son günlerde döviz fiyatındaki meydana gelen artış -bir göstere olarak algılanmasına karşılık- gıda fiyatlarına henüz yansımamış. Ancak piyasanın beklentisi önümüzdeki günlerde artış olacağı yönünde oldu.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (TÜRK-İŞ) yirmi dokuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırması*, çalışanların karşı karşıya oldukları geçim şartlarını ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının Kasım 2016 ayı sonucuna göre;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.416,83 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamaların toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.615,10 TL olmuştur.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 1.750,31 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Kasım 2015	Aralık 2015	Ekim 2016	Kasım 2016
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	382,15	381,94	394,60	397,32
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	319,18	318,17	322,67	325,46
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	411,73	412,38	416,96	420,21
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	277,54	272,77	271,07	273,84
Açlık Sınırı	1.390,61	1.385,26	1.405,30	1.416,83
Yoksulluk Sınırı	4.529,66	4.512,25	4.577,51	4.615,10

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

* Bu bültenle, Aralık 1987'den bu yana yapılan araştırmada 29 yıl geride kalmıştır.

Dört kişilik bir ailenin "insan onuruna yaşayış bir yaşam düzeyi" sağlaması için yapılması gereken toplam harcama tutarı yılbaşına göre 103 TL artmıştır. Bu tutarın 32 TL'si gıda fiyatlarındaki artıştan kaynaklanmıştır. Kasım ayı itibariyle aylık gıda harcaması tutarı bir önceki aya göre 12 TL artmıştır. Aylık yaşam maliyetindeki bir aylık artış ise 38 TL olmuştur.

Halen tek bir işçi için hesaplanan ve buna göre kesinti yapılan ülkede geçerli olan net asgari ücret 1.300 TL olmasına karşın, TÜRK-İŞ tarafından bekar bir işçi hesaplanan tutar günümüzde aylık net 1.750 TL olmuştur. Aile durumu dikkate alınmadan sadece bir kişinin yapması gereken harcama tutarı ile mevcut asgari ücret arasındaki fark ücretli çalışanların geçim koşullarını yansıtan önemli bir gösterge olmaktadır. Aradaki fark giderilmeden var olan asgari ücrete hedeflenen enflasyon temel alınarak birkaç puan üzerinde ücret zammı yapılması yoksulluğun sürmesi anlamındadır.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2016 Kasım ayı itibariyle şöyle gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,82 oranında artış göstermiştir.
- Yılın **ilk onbir ayı itibariyle fiyatlardaki artış** yüzde 2,28 oranındadır.
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** yüzde 1,89'dır.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 4,83 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

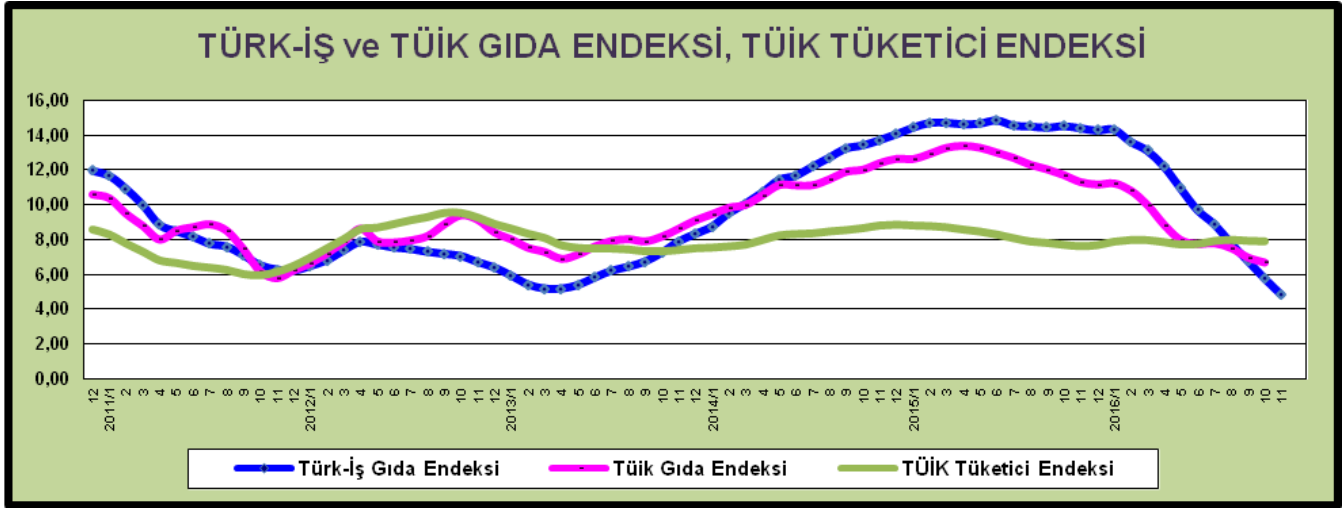
	Kasım 2013	Kasım 2014	Kasım 2015	Kasım 2016
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,11	1,61	0,84	0,82
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	8,16	13,25	12,84	2,28
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	11,21	14,97	13,53	1,89
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	7,90	13,74	14,43	4,83

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Kasım 2016 itibariyle şu şekilde bir değişim göstermiştir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; süt ve peynir fiyatı genel ortalama olarak değişmemiş, ancak yoğurt fiyatı biraz artmıştır.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; kıyma et ve kuşbaşı et ile tavuk ve sakatat fiyatı geçen aya göre aynı kalmıştır. Balık fiyatındaki artış devam etmiştir. Yumurta fiyatı ise biraz gerilemiştir. Bakliyat ürünleri (kuru fasulye, kırmızı mercimek, barbunya) fiyatı genelde -şimdilik- aynı kalmıştır.
- Yaş sebze-meyve grubunda bu ay 18'i sebze ve 10'u meyve olmak üzere toplam 28 ürünün fiyatı hesaplamaya dahil edilmiştir. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alınmış ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edilmiştir. Geçtiğimiz ay 3,63 TL olarak hesaplanan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay 3,55 TL olmuştur. Bu gerilemede, özellikle mevsim ürünlerinin ağırlığı artan meyve fiyatları etkili olmuştur. Meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay 3,30 TL (geçtiğimiz ay 3,63 TL) olarak hesaplanmıştır. Sebze ortalama kilogram fiyatı ise bu ay 3,69 TL (geçen ay 3,63 TL) olarak tespit edilmiştir.

- Ekmek, piring, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; bu ay yine önemli bir fiyat değişikliği tespit edilmemiştir.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin ve zeytinyağı fiyatı değişmemiş, ayçiçeği yağı fiyatı ise biraz gerilemiştir. Siyah zeytin fiyatı aynı kalmış, yeşil zeytin fiyatı ise ortalamada biraz artmıştır. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinde fındık fiyatı biraz gerilemiş, fıstık fiyatı ise artmıştır. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünleri fiyatı bu ay yine değişmemiştir. Benzeri şekilde şeker ve tuz fiyatı da aynı kalmıştır. Bal ve pekmez fiyatı aynı kalmış, reçel fiyatı artmıştır. Çay fiyatı değişmemiş, ıhlamur kilogram fiyatı ise on lira artmıştır.

Bu gelişmeler sonucu, Konfederasyonun derlediği fiyatlarla oluşturulan gıda endeksindeki gerileme eğilimi devam etmiştir. TÜRK-İŞ Gıda Endeksi ile TÜİK Gıda Endeksi ve TÜİK Tüketici Fiyatları Endeksi'ndeki değişimin ortalama yıllık artış olarak izlendiği aşağıdaki grafikte de görüleceği üzere, son aylarda gıda fiyatları tüketici fiyatlarının altında bir seyir izlemektedir.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refaktan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

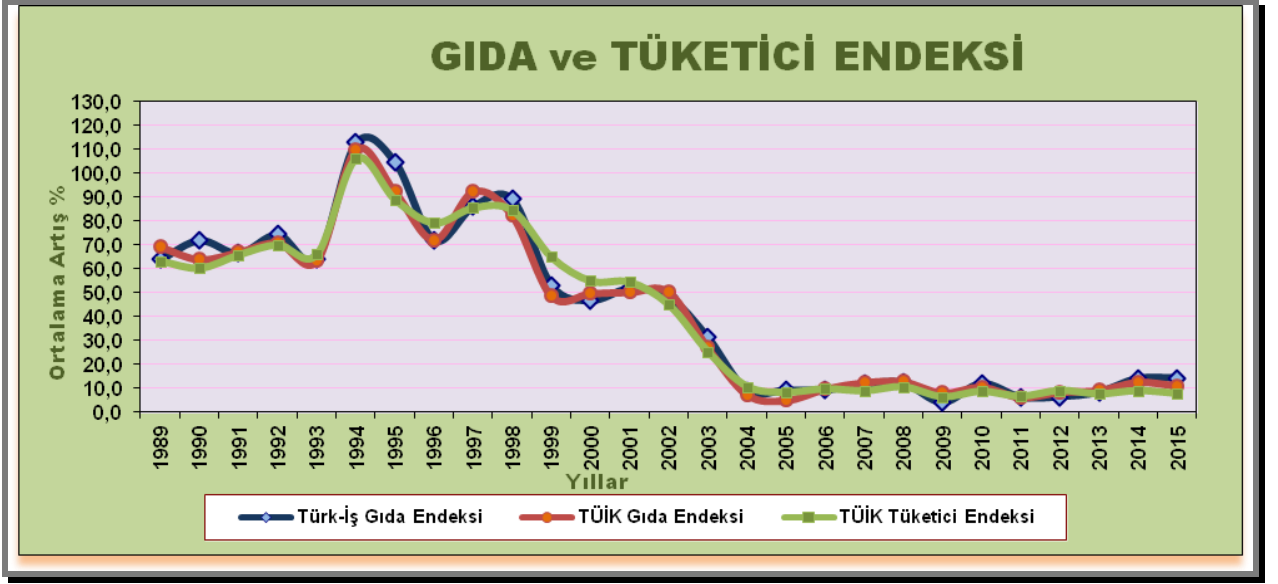
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi dokuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7 ve nihayet 2015 yılı için yüzde 22,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.